

ቃለ-መጠይቅ
ሚኒስትር ጉዳያት ወጪ አቶ ዑስማን ሳልሕ

ላዕለዋይ ልኡኽ መንግስቲ ኤርትራ ኣብዚ ቀረባ እዋን ኣብ ዝተፈላለያ ሃገራት ኣፍሪቃ ዑደት ኣካይዶ ነይሩ። መልእኽቲ ፕረዚደንት ኢሳይያስ ኣፈወርቂ'ውን ኣብጸሑ። ምስዞን ሃገራት ኣፍሪቃ ዘለና ሓባራዊ ረብሓታት እንታይ ይመስል? ትጽቢትና'ኸ?

እተን ኣብ ውሽጢ እዞን ዝሓለፉ 3-4 ኣዋርሕ ዝበጸሕናዮን፣ ግብጺ፣ ጫድን ሩዋንዳን እየን - ውሱናት እየን። እቲ ምስኣተን ዝጸንሓና ዝምድና ገሊኡ ኣብ ዝተሓተ ደረጃ ዝነበረ ኮይኑ፣ ዝያዳ ንምድማቕን ንምድልዳሉን ተባሂሉ ዝተገብረ ድማ እየ። ምስተን ዕሙቕ ዝበለ ዝምድና ዝጸንሓና ኸኣ ብዝያዳ ንምስፍሖን ንምድልዳሉን እየ። ነቲ ዝምድናታት ንምድልዳል ናይ ፕረዚደንት ኢሳይያስ መልእኽትታት ኣብጸሑና። መልእኽትታት ፕረዚደንት ብዝተፈላለዩ መንገዲ እውን ይኸይድ እየ። ንኣብነት ብዛዕባ ዳግመ ምውዳብ ናይ ሕብረት ኣፍሪቃ፣ ክሕለፍ ዘይብሉ ኣገዳስነት እውን ሰለዝነበሮ፣ ፕረዚደንት ኢሳይያስ ናብ ኩሎም መራሕቲ ሃገራት ብዛዕባኡ ዝምልከት ኤርትራ ዘለዋ ርእይቶ ዝሓዘ መልእኽትታት ሰዲዱ። እዚ ንገዛእ ርእሱ ኣወንታዊ ጉድኒ ኣለዎ ኣብ ዝምድናታት ናይ ክልተ ሃገራት። ኤምባሲታት - ኣብ ግብጺ፣ ሱዳን፣ ደቡብ ሱዳን፣ ኡጋንዳ፣ ኬንያ፣ ኣብ ደቡብ ኣፍሪቃ ኣለና። ኣብ ሊብያ እውን ኣለና። ዘለዎና ብዝሒ ኤምባሲታት ውሑዳት ኣይኮናን። ኣብ ሕብረት ኣፍሪቃ እውን ኤምባሲ ወይ ፐርማኒንት ሚሺን ተባሂሉ ዝጽዋዕ ኣለና። ስለዚ ብኡ መጠን እቲ ዝምድናታት ብዝያዳ ምስዞን ሃገራት ይዓመቑ ማለት'ዩ። 53 ሃገራት ኣፍሪቃ ኣለዎ - ካብዚኣተን እተን እንበጽሖን ውሱናት እየን። ኣብተን ኤምባሲታት ዘለወን ከኣ ዝያዳ ጽልዎ ክህልወና ከምዝኽእል ክፍለዎ ኣለዎ።

ባይቶ ጸዋታ ሕቡራት ሃገራት፣ ኣብ ዝሓለፈ ወርሒ ነቲ ኣብ ኣብ ልዕሊ ኤርትራ ጸኒዑ ዝጸንሐ እገዳ ዳግም ንምርኣይ ኣኼባ ኣካይዶ ነይሩ። ብዛዕባ'ቲ 'ሓገዝ ንኣልሸባብ' ዝብል ኣብ ልዕሊ ኤርትራ ዝቐረበ ክሲ ንራብዓይ ተኸታታሊ ዓመት

መርትዖ ከምዘይተረኸበ ተረጋጊጹ እናሃለው፡ እቲ ዘይፍትሓዊ እገዳ ግን ንተወሳኺ ዓመት ከም ዝናዋሕ ኮይኑ ኣሎ - እንታይ እዩ ቁንቁኛኡ?

‘ንሓደ ዓመት ተናዊሑ ኣሎ’ ምባል ከም ኣዘራርባ ጌጋ እዩ። ንክልተ ዓመት’ውን ክኸውን ይኸእል’ዩ ካብኡ ንዝበዘሕ’ውን ክናዋሕ ይኸእል እዩ። ስለ’ዚ፡ ተናዊሑ ከምዘሎ ጥራይ ምሕባር ይሓይሽ። እገዳ ብኸመይ ኣገባብ ኣብ ልዕሊ ኤርትራ? ንዝብል ሕቶ ክምልስ እንተኾይነ ግን፡ ናይ ዶብ ሕቶ ከይለዓል ምእንቲ፡ ንኤርትራ እንታይ ክንገብራ ኣለና እዩ’ቲ ዕላማ። ሕቶ ዶብ ብሕጋውን ቴክኒካውን መንገዲ ተፈቲሑ፡ ሕጋዊ መዕለቢ ተገይርሉ እዩ። ዶብ ከኣ ብክኣርዲነይትስ ተመልኪቱ እዩ። ኣብ ባይታ ክንርእዮ ኣይንኸእልን ንኸውን ግን ተመልኪቱ ኢዩ። ሳይንሳዊ ድማ እዩ - ቅቡል። ካርታታትና ሒዘና ኣለና። ንሳቶም’ውን ከምኡ። ሓደ ዓይነት ካርታ ኣብ ኩሉ ተዘርጊሑ እዩ። ኣብ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ከም ዝቐመጥ እውን ተገይሩ። ስለ’ዚ እዚ ውድብ ጉዳይ ከይለዓል ምእንቲ፡ ኣብ ከብሒ ኮፍ ከብሉዎ ምእንቲ፡ ‘ንኤርትራ ብኻልእ ሻቕሎት ጅሆ ክንሕዛ ኣለና’ ብምባል እገዳ ኣንቢሮም። ኤርትራ ብዛዕባ እቲ ናይ ዶብ ጉዳይ ከይትሓሰብ፡ ከይትዛረብ፡ ከይትቃለስ ብዘያዳ ሸበድበድ ከም እትብል ንምግባር ዝዕላማኡ እዩ። እገዳ ኣብ ልዕሊና ዘንበሩ - ሸግር ክፈጥሩልና። ካብ 2009 ክሳብ እዚ ግዜ እዚ እገዳ ኣብ ልዕሊና ጸኒዑ ኣሎ። ሓደ ግዜ ጥራይ ድማ ኣይኮነን። ኣብ 2009 ብይን 1907 ተባሂሉ ዝጸዋዕ፡ ‘ኤርትራ ንኣልሸባብ ክትሕግዝ 2000 ሰራዊት ናብ ሶማሊ ኣእትዮ ኣላ’ ተባሂሉ። ቀጺሉ፡ ዶብ ናይ ጁቡቲ ዝብል መጺኡ - ናይ ጁቡቲ ቦታታት ብሓይሊ ሒዞም ስለዘለው፡ እገዳ ክንገብረሎም ኢሎም። ብሸበድበድ ማለት ካብና መልሲ ከይተጸበዩን መራሒ ሃገር መረዳኦታ ከይሃቦምን እንከሎ፡ ኣብ ሕቡራት ሃገራት ኣእትዮም፡ ኣብ ባይቶ ጸጥታ ኣብ ድሮ ክሪሰማስ ኣብ ልዕሊና እገዳ ከም ዝትግበር ተገይሩ። እዚ ኣመሪካ ዝገበረቶ እዩ ነይሩ። ፍጹም ሕጋዊ ኣይነበረን ጭብጥታት የብሎምን። ንሕና ንኣልሸባብ ደገፍ ሰራዊት ኣይሃብናን። ስለዚ ብሕጊ ክሕዙና ኣይክእሉን እዮም። እዚ ዓመጽ እዩ ነይሩ።

ኣብዚ ጉዳይ ኩሉ ግዜ ናይ ሓሶት ጸብጸብ ዘቐርበሎም ሓደ ተቐጻጸሪ ጉጅለ - ሞኒተሪንግ ግሩፕ ዝበሃል ኣቐውም፡ ብኡ መሰረት ከኣ ጸብጸባት ክመሓላለፍ ናብ ባይቶ ጸጥታ ተገይሩ። ቅቡል ንምምሳል ማለት’ዩ። ከምኡ እናበሉ ኣብ ልዕሊ ኤርትራ እገዳ ከንብሩ ጸኒሖም። ኣብ 2009 ከምኡ’ውን ኣብ 2011 እገዳ ተግቢሮም። እቲ ናይ 2009፡ ኣብ ኣጽዋር (ኣርምስ ኢንባርጎ) ከይኑ ንሕና ከይንገዝእ ወይ ከኣ ከይነመሓላልፍ ወይ ናይ ካልኣት ከይንቐበል ዝተገብረ እገዳ እዩ። ከምኡ’ውን ርእሱ-ማል ዝኾነ ይኹን ገንዘብ ይኹን ካልእ ንብረት ይኹን ናይ ሓለፍቲ’ውን ከም ዝድሰክል ምግባር’ዩ ነይሩ። ሓለፍቲ’ውን ከይንቀሳቐሱ። እዚኣን እተን ቀንዲ ምክንያታት ዝብሉዎን እዮን። ኣብ 2011 ብተመሳሳሊ ብይን 2023 ዝበሃል መጺኡ። ብዘያዳ ኣብ ቁጠባ ዘነጻጸረ እዩ ነይሩ። ኣብ ዲያስፖራ ዘለዉ ኤርትራውያን 2 ሚእታዊት ናብ ሃገርም ከይከፍሉ፤ ከምኡ’ውን ናይ ቢሻ ናይ

ዕደና ጉዳይ'ውን አሎ። ኤርትራ አብ ኅረባብቲ ሰላምን ርግኣትን ከለኣ ኣላ። ገንዘብ ትህብ ኣላ ብዘብል ነቲ ገንዘብ ክቁጸጸርዎ ጽዒርዎ። ካልእ እውን ዝገበርዎ ነገራት እንተልዩ፡ ዘኾነ ኤርትራዊ ብደገ ነዛ ሃገር እዚኣ ገንዘብ ወይ ናይ ወጻኢ ሸርፊ አብዚ ሃገር ከይመጽእ ውህላላ ከይግበር፡ ከምኡ እውን ሪሚታንሰ ዝበሃል ነገራት ከይመሓላለፍ፡ ንኤርትራ ብቁጠባ ይኹን ብዘተፈላለዩ ፖለቲካዊ፡ ማሕበራዊ፡ ቁጠባዊ ሸግራት ፈጠርካ ጅሆ ምሓዝ እዩ ነይሩ። እዚ እገዳ ንሕና ሕጋውነት ወይ ከኣ መሰረት ናይ ሕጊ ዘይብሉ ምዃኑ ክነረድእ ፈቲንና። አብ መጀመርታ፡ ነቲ ሞኒተሪንግ ግሩፕ ክልተ ጊዜ ተቐቢልናዮ ኢና። ሕጋውነት ሰለዘይብሉ ግን ነቲ ጉጅለ ኣፍልጦ ኣይሃብናዮን። አብ ዘሓለፈ ጊዜ እቲ እገዳ ዝቐጽል ዘሎ ሞኒተሪን ግሩፕ ስለ ዘይተቐበልኩም ኢኹም ዝብል ነይሩ። እቲ ጉጅለ ቡብእዎኑ ዝህበም ጸብጸባት ከኣ ቅድሚ ሕጂ ከም ዝረኣናዮ ሓሶት ጥራይ'ዩ። ናይ እገዳ ብይን ክመጽእ ከሎ፡ ከም ቀንዲ ምክንያት ዝተጠቐሙላ፡ ኤርትራ ንኣልሸባብ ዝውዕል ኣጽዋር ዝጸግና 3 ነፈርቲ አብ ባይደዋ ኣውራጃ ዝብል ነይሩ። እዚ ጉዳይ ከም ጸብጸብ ሓሊፉ። ብኡ መሰረት ከኣ ብይን 2023 ዝበሃል ተመሓላሊፉ። ስለዚ እቲ እገዳ ናይ ብሓቂ ክትርእዮ ከለኻ ካብቲ ናይ ዶብ ሕቶ ናይ መወዳእታ ውሳኔኡ ረኺቡ ዝተመልከተ ዶብ ብዛዕብኡ ከይንዛረብ፡ ንግና ሸግር ንምፍጣር ዝገበሩዎ እዩ። 'ንሰኻትኩም ሞኒተሪን ግሩፕ ወይ ተቐጸጸሪ ጉጅለ ክሳብ ትቐበሉ፡ እገዳ ክቐጽል እዩ' ድማ ተባሂሉ። ሕጂ ዘምጽእዎ ዘለዉ፡ ኤርትራ ምስ ኣልሸባብ ዝምድና የብላን ዝብል እዩ። ሞኒተሪንግ ግሩፕ ናብ ኤርትራ ክኣቲ እንተኹይኑ ሓሶት ጸብጸብ ዘይህብ እንተኹይኑ ጥራይ እዩ። መረጋገጺ ከቐርብ ዘይክእል እንተኹይኑ እሞ ቡብእዎኑ ኸኣ ንሱ ብዝሃቦ መሰረት እገዳታት አብ ልዕሌና ዝጸንዕ እንተኹይኑ፡ ሕጂ'ውን ኣይንቐበሎን ኢና። መጎተና ቅኑዕ እዩ። ብዘኾነ ግን እቲ ጉዳይ ክምርመር እንከሎ ጭብጥታት ዘይብሉ'ዩ። ካብ 2009 ክሳብ እዚ ጊዜ እዚ ዝኣከብኩም ጸብጸባት ከልሰዎ ኢልናዮም ኢና።

ምክላስ ዝበሃል ንሳቶም ብዘተፈላለዩ መንገዲ እቲ አብ ልዕሌና ተነቢሩ ዘሎ እገዳታት ብምሉኡ አብ ሓሶት ዝተመርኮሰ ምዃኑ ይፍለጡ እዮም። ስለ ዘኾነ እቲ ሓሶት ፍለጥዎ፡ ሓሶት ከምዝነበረ ኣረጋግጹ ኢና ንብሎም ዘለና። ሕራይ ረሺው ክንገብር ኢና ኢሎም - አብ 2016 ከም መደብ ሓዞም ክንሶም ክሳብ ሕጂ ረሺው ክገብሩ ኣይከኣሉን። ክለሳ ክገብሩ ዘይደልዩ እንተኹይኖም ብሓይሊ ኸኣ ሞኒተሪንግ ግሩፕ ተቐበሉ ዝብሉ እንተኹይኖም፡ 2-3 ጊዜ ጸብጸባት ኣቐሪቡ ኩሉ ኸኣ ሓሶት ስለ ዝነበረ ፈጹምና ክንቐበሎ ኣይንክእል ኢና። ነዚ ጉዳይ ከልሱዎ፡ እንደገና ገምጋም ግበርሉ ኢና ንብሎም ዘለና። ገምጋም ግበርሉ ንዝብል ሕቶ ዝተፈላለዩ ትርጉማት ክህብዎ ጀሚርዎ። ንሕና 2000 ሰራዊት አብ ሶማሊያ ከም ዘይሰደድና፡ ብረት ዝጸግና 3 ነፈርቲ ናብ ባይደዋ ከም ዘይለኣኹና ክረጋገጽ ዝክእል እዩ። በዚ ጉዳይ ንሳቶም እውን ተሸጊርዎ ኣለዉ። ከመይ ገይሮም ክወጽኡ ከም ዝክእሉ ዝጠፍኦም እዮም ዝመሰሉ። ጸብጸብ ሞኒተሪንግ ግሩፕ ብምልኡ ሓሶት እዩ። ስለዘኾነ ሕጂ'ውን ኣብቲ ጉጅለ ምትእምማን የብልናን። ድሕሪ ሕጂ ዝህብዎ

ጸብጻባት እውን ሓሶት ክኸውን ስለ ዝኸኸል ክንቅበሎም ኣይንኸኸልን። ሕጋውነት እውን የብሉን። ስለዚ እቲ ጉዳይ ክምጉቱሉ ኣይክእሉን ኣለዉ።

ንኤርትራ ብሰብኣዊ መሰላት ንምክሳስ ሰፊሕ ዘመተ እዩ ዝካየድ ዘሎ። እዚ ካብ ምንታይ እዩ ዝክቅል? ዕላምኡ'ኽ ብልክዕ እንታይ እዩ? መርገጺ መንግስቲ ኤርትራ ኣብ ጉዳይ ሰብኣዊ መሰላት እውን እንተተብርሃልና? ብዛዕባ ሰብኣዊ መሰላት - ኤርትራ ንጹር መርገጺ እዩ ዘለዎ። ህዝቢ ኤርትራ ዝተቐለለሉ ጉዳይ እዩ። ተጋዲልና ናጽነት ዝረኹብና ህዝቢ ኢና። ህዝቢ ኤርትራ፡ መሰል ናይ ኩሉ ማለት ንልምዓት ንምዕባል ወዘተ መሰል ኣለዎ። እዛ ሃገር ማሕበራዊ ፍትሒ ዝነገሰላ እያ። ስለ ዝኾነት ኩሉ እቲ ንህዝቢ ኤርትራ የድልዮ እዩ ዝበሃል ብምሉኡ መምስ ዓቕምና ከም ዝማላኣሉ ይግበር ኣሎ። መኣዲ ትምህርቲ ኣብ ኩሉ ተዘርጊሑ። ገና'ውን ክዘርጋሕ እዩ። ናይ ጥዕና'ውን ዝርጋሐኡ ኣዝዩ እናዓበየ ይኸይድ ኣሎ። ናይ ማይ እውን ከምኡ። ዕዳጋታት ኣብ ኩሉ ቦታታት ከም ዝኸፈት እናተገብረ ይኸይድ ኣሎ። ኣገልግሎት መጓዓዝያ - ንኹሉ ርሑቕ ገጠራት ከም ዝባዕዕ ንምግባር ይጸዓር ኣሎ። ጽሩይ ማይ ንኹሉ ክባዕዕ መንግስቲ ኤርትራ ጸዕርታት ካብ ዝገብረሉ ጉዳይ እዩ። ኣብዚ እዋን እዚ መጠን ዝተኸዘነ ማይ ብቐለል ዝረኣ ኣይኮነን። ንምስታይን ጽሬትን ጥራይ ዘይኩነ ንልምዓት'ውን ክጠቅም ምእንቲ ኣብ ኩሉ ክባቢታት ይኸዘን ኣሎ። ስለዚ እቲ ህዝቢ ኤርትራ መሰል ክረኽቡሉ ኣለዎ ዝበሃል ነገራት ብምሉኡ መንግስቲ ኤርትራ እናኣማለኦ ዝኸደሉ ዘሎ ጉዳይ እዩ። ብኹለንተናኡ ክትሪኦ እንክለኻ መሰል ክበሃል ከሎ፡ መሰል ማሕበራውን፡ ቁጠባውን ፖለቲካውን ትሕዝቶ ዘለዎ ጉዳይ እዩ። ብኸምዚ ዓይነት ኢና ክንርእዩ ንኸኸል። ግዳ ከምቲ ክገልጾ ዝጸናሕኩ ንኤርትራ ብሓሶት ጠቂንካ ዝተተግበረ እገዳ እናላሕለሐ ምስ ከደ፡ ንኤርትራ ብጉዳይ ሰብኣዊ መሰላት ንሓዛ ተባሂሉ። 193 ሃገራት ኣብ ዝተኣከባሉ መድረኽ፡ ኣብ ዩኒቨርሳል ፐራዲክ ረቪው፡ ማለት ኣብ ኣድማሳዊ ወቕታዊ ክለሳ ተባሂሉ ዝጽዋዕ፡ ነፍሲ- ወከፍ ሃገር ብዛዕባ ናታ ንጥፈታት ሰብኣዊ መሰላት ዝምልከት ጸብጻባት ኣብ ተቐርብሉ እዋን፡ ንኤርትራ ብጥቁል ኣቢልካ ብሰብኣዊ መሰላት ምክሳስ ተራእዩ። ከምዚ ዝኣመሰለ ሚላታት ኣዝዩ ዘገርም እዩ። ካንትሪ ስፕሪንግ እዩ ነይሩ። ብፍሉይነት ኣብ ኤርትራ ዘነጸጸረ ቦጥቀልካ ንምጥቃዕ ዝዓለመ እዩ። ተኣኪቦን ዝነበራ ሃገራት'ውን ሸውርኪይቶኦን ክህባሉ ዝኸኸል ዕድል ኣይነበረን። እቲ ኣገባቡ ቅቡል ኣይኮነን፡ ሕጋዊ ኣይኮነን።

ኩለን ኣህጉራውያን ውድባት ሓያላን ሃገራት ዝቁጸጸርኦን ስለዝኾና፡ ናይ ገዛእ ርእሰን ፕሪንሲፕል ኣይሰርሕን እዩ። ካልኦት ሃገራት ከኣ ብዝተፈላለዩ ጉዳይ ስለጽለዎ ደፊረን እዚ ጌጋ እዩ ክብላ ኣይክእላን እየን። ሓያላን ሃገራት ነተን ኣህጉራውያን ይኹና ዞባውያን ውድባት ከም ድላዩን እየን ዝጠውዱኦን። ኣብ ልዕሊ ኤርትራ ዝምስርታኦ ክስታት እቲ ሓደ ምስ ላሽወ ብኻልእ ምሽጋር ዝበሃል ነገራት ኣሎ። ክኸሱኻ ክደልዩ ከለዉ ሓደ ስፕሻል ራፖርተር ምምዛዝ ኩሉ ጊዜ ዝጥቀሙሉ ሚላ እዩ። ንእገዳ ዝኸውን ጸብጻባት ዘምጽኡሎምን ሕጋውነት

ንምትሓዝን ማለት'ዩ። በዚ ከአ'ዮም ሞረተሪንግ ግሩፕ አቅጥም። ቀጺሎም ከአ ስፕሻል ራፖርተር አምጺአም። ጸብጸባት በብእዋኑ ከተዳሉ እትኸእል ሰብ። አገባብ ዝተኸተለ ግን አይከብን። እዛ ሰብ እዚአ ሸይላ እያ ትበሃል። ከም ስፕሻል ራፖርተር ወይ ከም ፍልይቲ ጸብጸባት ተባሂላ እያ ቀሪጣ። ዝሓለፉ ሸዱሸተ ዓመታት እዛ ሰብ እዚአ ካብ ጭቡጥ ኩነታት አይተበገሰትን። ውድዓውነት ብግቡእ ኣብ ክንዲ ተንጸባርቕ ብምልኡ ኣንጻር ኤርትራ ዘበለ ጸብጸብ ኣዳልያ። ሰርሓ ብምሉኡ ምስ ትካል ሃገራዊ ጸጥታ ኢትዮጵያ ኣዛሚዳ እያ ዓሚማቶ። ሓሶት ክህብ ዝኸእል ሰብ ከም ምስክር እናኣቕረበት መዓት ጸብጸብ ኣዳልያ። ከም ግቡእ፡ ብጭቡጥ መንነት ናይቶም ዝተወከሰቶም እውን አይጠቐሱትን። ኣሰማቶም'ውን የለን። ብድፍኑ ክንድዚ ሰባት ከምዚ ዓይነት ጸብጸባት ሂሮም ጥራይ እዩ ተባሂሉ። ብምሉኡ ከአ ንኤርትራ ዝኸሰሰ።

ንሳ ኣንጻር ዝኾነት ሃገር ክሰታት ኣብ ዝመጸሉ ጊዜ ንዓኡ ንምርባሕ እትጽዕር ሰብ እንተዘይኮይና ፍታሕ ከተምጽእ ትኸእል ሰብ አይኮነትን።

ብወገንና ከአ ሓቂ ንምሕባር ዝከኣለና ክንቃለስ ጸኒሕና ኢና። ንዝተፈላለያ ሃገራት ብክልተኣዊ ዝምድናታት፡ ምስ ዝተፈላለያ ማሕበራትን ውድባትን እውን እናተሻረኸና ነቲ ጉዳይ ከነህድኦ ክኢልና። መሊሶም ሓደ መጽናዕቲ ከቕርብ ዝኸእል ዝበልዎ ኮሚሽን አቅጥም። ብመንገዲ'ዚ ኮምሽን'ዚ እውን ነቲ እታ ሰበይቲ ዝሃቡቶ ጸብጸባት ንምድራዕ'ዩ ዕላማአም። 'ክራይም ኣገይንሰት ሁማኒቲ' ብዝብል ከሲሶም ኣብ ገበናዊ ቤት-ፍርዲ ወይ ኣይሲሲ ዝበሃል ኣብኡ ከቕርቡና ብዝለዓለ ደፊአሙሉ። እዚ ግን ተቐባልነት ኣይረኸበን። ኣብ ሓንገሎም በቲ ኣሎ ዝበሃል ሕማቕ ጸርፍታት እናኣነወርና፡ ነዛ ሃገር እዚአ ድሂልና እዚ መንግስቲ'ዚ ከልግሰ ኣለዎ ዝብል'ውን ኣንቁዶም።

ህዝቢ ኤርትራ ኣብ ውሽጥን ኣብ ደገን ከኣ፡ 'መኸተ' ዝብል ጥርሖ ኣልጂሉ ኣካይዳአም ግጉይ ከምዘሎ ክነግሮም፡ ኣብ ኤርትራ መንግስትን ህዝብን ሓደ ኣካል ሓደ ኣምሳል ምዃናም ከፍልጦም ብኹሉ መንገዲ ተቓሊሱ። ኣብ ጀነቫ ክሳብ 11 ሸሕ ዝኸውን ኤርትራዊ ኣብ ሓደ እዋን ሰላማዊ ሰልፊ ኣካይዱ። ኣብ ታሪኽ ኤርትራ ከምዚ ዝኣመሰለ ብዝሒ ዘለዎ ሰላማዊ ሰልፊ ተኻይዱ ኣይፈልጥን። ኣብ ኣሚሪካ ኣብ ሓደ መዓልቲ ኣብ ሳን-ፍራንሲስኮን ኣብ ዋሽንግተንን ክሳብ 15 ሸሕ ዝግመት ህዝቢ ሰላማዊ ሰልፊ ኣካይዱ። ኣብ ኣውሰትራልያ እውን ከምኡ ብዙሕ ቁጽሪ ዝተሳተፎ ተኻይዱ። ህዝቢ በብእዋኑ እዚ ናይ ሰብኣዊ መሰላት ኣብ ዝለዓለሉ ጊዜ፡ ናብ ጀኔቫ ብኸሰርኡ እናተጓዕዘ ብኹሉ ዓቕሙ ብዝተወደበ ኣገባብ ሰላማዊ ሰልፊ ከካይድ ጸኒሑ። ጌና እውን ይቃለስ ኣሎ። ካልእ ምስኡ ተዛሚዱ ዝኸይድ - መንእሰያት ካብ ኤርትራ ቦንቀርካ ብምውጻእ መንእሰያት ክጽንቀቑ እሞ፡ ልምዓታዊ መደባት ምዕንቃፍን እዛ ሃገር ክትከላኸል ናብ ዘይትኸእለሉ ደረጃ ምውራድን ዝብል መደቦም'ዩ። ኩሉ'ዚ ክኾነሎም ኣይከኣለን። እቲ እገዳ ዝበሃል ተዳኺሙ እዩ። እቲ ሰብኣዊ መሰላት ዝበሃል'ውን - ዝኣልምዎ ብዙሕ ነገራት ኣሎ

ግን እናተዳኝመ እዩ መጸኡ። ስለ'ዚ ኣብ ፍልይ ዝበለ መድረኻት ንኣቱ ኣለና ማለት'ዩ። ጉዳይ እናፈሸሎም ይኸይድ ከምዘሎ ስለዝተረድኡ እምበኣር፡ ዝተፈላለዩ ኣገባባት ክጥቀሙ፡ ኣኼባታት ክገብሩ. . . ገለ እዮም ዝስምዑ ዘለዉ። ንሕና ከኣ ካብቲ ዝጸናሕናዮ መድረኽ ወጺእና ኣብ ዝሓሸ መድረኽ ኣቲና ኣለና ክበሃል ይከኣል።

ኣብ ዝሓለፈ 26 ዓመታት ኤርትራ ከም ናጻ ሃገር ሰፊሕ ኣህጉራዊ ዝምድናታት ኣማዕቢላ እያ። ምስ ቀረባ ጉዳቦና ከምኡ'ውን ምስ ሰሜን ኣፍሪቃን ማእከላይን ምብራቕን ዘሎ ዝምድና ከም ጽቡቕ ክግለጽ ይከኣል። ምስ ኤውሮጳዊ ሕብረትን ሃገራት ኤውሮጳን፡ ምስ ሃገራት ፋሲያን ቻይናን፡ ምስ ምምጻእ ሓድሽ ምምሕዳር ኣብ ኣሜሪካ እውን እቲ ዝምድናታት እንታይ ይመስል?

እቲ ዝምድናታት፡ ብፍላይ ኣብ ከባቢና ኣብ ቀይሕ ባሕርን ወሽመጥ ዓድንን ምስ ዘለዎ ሃገራት ኣዝዩ ጽቡቕ እዩ ዘሎ። ኣብ ቀርኒ ኣፍሪቃ፡ ኣብ ናይል ተፋሰስ ብምሉኡ ምስ ዘለዎ ሃገራት እውን ዝምድናና ሕማቕ ኣይኮነን። ምስ ኢትዮጵያን ጁቡትን እዩ'ቲ ጸገም።

ምስ ኤውሮጳ ዘለና ዝምድና፡ ብፍላይኳ ካብ 2013 ጀሚርና እቲ ናይ ምብጽጻሕ መደባት ይካየድ ኣሎ። መደባት ኣውጺኦና ብኣኡ መሰረት ወከልቲ ዝተፈላለዩ ሃገራት ኣብዚ ክበጽሑና ጸኒሖም እዮም። ስለ'ዚ ኣብ ውሽጢ ኤውሮጳ እቲ ኣረኣእያታት እናተቐየረ ከምዝኸደ ክፍለጥ ኣለዎ። ክልተኣዊ ዝምድናታት ምስተን ሃገራት ጽቡቕ ይኸይድ ብምህላው፡ ኣብዚ እዋን እዚ ዳርጋ ብዘይካ ሓደ ክልተ እንተዘይኮይኑ ናይ ምጽባእ ተርእዮ የብለንን እተን ሃገራት። ምሳና ዝደልደለ ዝምድና ክፈጥራ ዝደልያ እየን ዝበዘሓ። ዋላ ኣብ'ቲ ናይ ክልተኣዊ ምትሕግጋዝ ዝብል፡ ኣብ ዲፕሎማሲ ዋራይ ዘይኮነ ኣብ ቁጠባዊ መዳያት ክተሓጋግዙሉ ዝኸእሉ መንገዲ እውን ኣንፈታት ይረኣ ኣሎ። ምስ ኤውሮጳ ሕብረት ኣብ ሓደ ስምምዕ ኣቲና ኣለና ኣብ ናይ ምትሕግጋዝ ስምምዕ። እዚ ኣብቲ ዝምድናታት ዝፈጥሮ ኣወንታዊ ስለዝኾነ፡ ብጽቡቕ እንግምግሞ ነገራት እዩ።

ካልእ ኣብ ኤሲያ፡ ምስ ጃፓን፡ ምስ ፋሲያ፡ ምስ ቻይና ይኹን ምስ ህንዲ ምስ ካልኣት እውን ጽቡቕ ዝምድናታት ኣለና። ንበጻጻሕ ኢና - ምብጽጻሕ ዋራይ ዘይኮነ ናብቲ ምትሕግጋዝ ክንኣትወሉ ዝኸእሉ መንገዲ እውን ንርኢ ኣለና። ኣመሪካ ምስ እንመጽእ፡ እዚ ኹሉ ሸግር ዝፈጠረልና ሃገር ኣሎ እድሕር ተባሂሉ - ኣመሪካ እዩ። ምክንያቱ ግጉይ ፖሊሲታት ነይርዎ እዩ ኣብ ቀርኒ ኣፍሪቃ - ብፍላይ ኣብ'ቲ ንኢትዮጵያ ዝሕቁፍ። ንካልኣት ሃገራት እናሃሰየ ንኢትዮጵያ ዘሻድን እዩ ነይሩ እቲ ፖሊሲኡ። ምስ ኣመሪካ ዝኾነ ዝምድና ኣይጸንሓናን እንትርፎ ተጽብኦ። እገዳ ብኣኡም እዩ መጸኡ፡ ሰብኣዊ መሰላትዶ ካልኣዶ እናበልካ ንዓና እናኸሰሰ ዝቐጽል. . . ኩሉ ነገራቱ ኣመሪካ ዝፈጠረቶ እዩ። እዚ ኩሉ ተጽብኦታት ሓሊፉ ኣብዚ እዋን'ዚ፡ ብቐጥታ ምስኣቶም ዝርርብ ጀሚርና ኣለና።

ክልተ ጊዜ ረኪብናዮም - አንፈቱ ከአ ደሐን እዩ። እቲ ዝርርብ ከአ ክቕጽል እዩ። ክንባጸጸሕ ኢና። ኣብዚ መጸኢም ክዘራረቡ እዮም። ንሕና ናብኡ ኬድና ክንዘራረብ ኢና። ስለ'ዚ ካብቲ ቅድሚ ሕጂ ዝነበሮ ናይ ተጻባኢ መንፈስ እናተላቐቐ፣ ኣብዚ እዋን እዚ ዝምድናና ኣብ ጽምዶ ኣትዩሱ፣ ጽምዶና ከምዝሕይል ንምግባር ጸዕርታት ንገብር ኣለና። ነዚ ንሳቶም እውን፣ ምስ ኤርትራ ኣብ ጽምዶ ከምዝእተዉ ተዛሪቦም እዮም። ጉሰንስ እውን ይገብርሉ ኣለዉ።

ንሳቶም (ኣመሪካ)፡ ኣብዚ ከባቢ ሰላም፡ ርግኣትን ጸጥታን ክህሉ ኢና እንደሊ እዮም ዝብሉ። ኤርትራ ኣብዚ ከባቢ እዚ ሰላምን ርግኣትን ከተሰፍን ተራ ከምዘለዋን፡ ተራ ክህልወና ከም ዝኸእልን ከአ ኣጸቢቐም ይፈልጡ እዮም። ሓንቲ ዝተገንዘብዎ ነገር እንተልዩ፡ ብጀካ ኤርትራ ኣብዚ ከባቢ'ዚ ሰላም ዘለዎ ሃገር የላን። እዛ ሃገር እዚኣ ብዙሕ ከተበርክት ትኸእል እያ ዝብል ኣረኣጺያታት ኣብ ኣመሪካውያን ጥራይ ዘይኮነ ኣብ ኩሉ እናተራዕመ ይኸይድ ኣሎ። ስለ'ዚ እቲ ምስ ኣመሪካ ተጀሚሩ ዘሎ ርክብ ደሐን ኣንፈት ሓዙ ይኸይድ ከምዘሎ እየ ዝሕብር።

ምስ ሩሲያ፡ ጸቡቕ ዝምድና እዩ ዘለና። ኣብ ፖለቲካውን ዲፕሎማሲያውን መዳያት ጥራይ ዘይኮነ፡ ኣብ ቁጠባውን ባህላውን መዳያት እውን ምርድዳኣት ኣሎ። ኣብ ባይቶ ጸጥታ ክረኣ እንከሎ፡ መርገጺ ሩሲያ ፍልይ ዝበለ እዩ። ንዓና ደጋፊትና እያ። ካብ ክልተኣዊ ዝምድናታት ወጻኢ ወይ ኪኖኡ እናሓሰብና ከአ ዝምድናታትና ከም ዝድድል ምግባር ንጽዕር ኣለና።

ዞባዊ ውድብ ኢጋድ ከምቲ ዝቐመሉ ዕላማን መትከላትን ይነጥፍ ኣሎ'ዶ ትብል? ኣብዚ ዞባን ከባቢናን ለውጢ ከምጽእ እንተኾይኑ እቲ ክኸውን ዘለዎ እንታይ'ዩ?

ኢጋድ ሸግሩ ዓቢ እዩ። ኣብ ምቕሙ፡ ኤርትራ ሓንቲ ካብተን ዝለዓለ ተራ ዝነበረን ሃገራት'ያ ነይራ። ብቐንዱ ዕላማታቱ፡ ሰላምን ምርግጋእን ናይ'ዚ ከባቢ ኣብ ምስፋን ከምኡ'ውን ዞባዊ ቁጠባዊ ምውህሃድ ከም ዝህሉ ኣብ ምግባር እዩ ነይሩ። እዘን ክልተ ዕማማት ግን ክፍጽም ኣይከኣለን። ኢጋድ መጀመርታ ዝገበሮ ጌጋታት እንድሕሪ ሃልዩ ናይ ሶማሊ ኩነታት'ዩ። እናኸፍኣን እናገደደን ክኸይድ ኣብ ምግባር ኣሉታዊ ተራ ተጻዊቱ። ከምኡ'ውን ናይ ቡሽ ሰርዓት፡ ኩናት ኣንጻር ግብረ-ሸበራ ዝብል ነይርዎ። ኣብኡ ኢትዮጵያ ንሕና ክንድግፈኩም ኢና ብምባል ኢዳ ኣእትዮ። ኣብ 2006 ሕቡራት ሃገራት ብብይን 1725 ዝፍለጥ መዳውብቲ ሶማሊ ዝኹነት ሃገር ኣብቲ ጉዳይ ክትኣቱ የብላን ዝብል ኣውጺኡ ነይሩ። ኢጋድ ግን መርገጺ ናይ ኣመሪካን ናይ ኢትዮጵያን ንኸድግፍ ነዚ ኣህጉራዊ ብይን ረገጹ። ስለ'ዚ ኢትዮጵያ ኣብ ሶማሊ ኣትያ ማለት እዩ። ሸቡ ንሕና ካብ ኢጋድ ኣንሳሒብና ጥራይ ዘይኮነ ኣባልነትና እውን ኣደስኪልና። ካብቲ ጊዜ እቲ ጀሚሩ ኢጋድ ክሰርሕ ኣይረኣናን። ኣብ ሶማሊ ክንደይ ጊዜ ኢዱ ኣእትዩ። ሰላም ኣብ ሶማሊ ከምጽእ ኣይከኣለን። ኩነታት ናይ ደቡብ ሱዳን መጸኢኡ። ኣብኡ'ውን እንትርፎ ከጋድዶ ዘምጸኦ ሰላም ኣይነበረን። ኣብ ካልእ ቦታታት እውን ከምኡ፡ ኬንያ ትኹን ኡጋንዳ ዳርጋ ኣብ ኢጋድ እምነተን እናተዳኸመ ከይዱ። ብዚያዳ ኣብ ማሕበረ-ሰብ

ምብራቅ አፍሪቃ እናድሃቡ ይኸዱ አለው። ኢጋድ መን እዩ ተቆጻጸርዎ ዘሎ እንተደኣ ኢልና ኩሎም ሰራሕተኛታቱ ዳርጋ 90 ካብ 100 ናይ ወያነ እዮም። ኢጋድ ዝበሃል ውድብ ኣካል ናይ ኢትዮጵያ ኮይኑ ይሰርሕ ኣሎ ማለት'ዩ። ኢጋድ ዝበሃል የለን። ኣብ 2010 ግቡእ ተሳታፊነትና ከነረጋግጽ ጽሑፍናሎም ኢና። እቲ ሰክራታሪ ጀነራል ዝበሃል ተቐቢልዎ ክነሱ ወያነ ኣይከውንን ኢሎ። ካልኣት ኣባላት'ውን ክዛረባ ኣይከኣላን። ኢጋድ መሳርሒ ናይ ኢትዮጵያ ካብ ዝኸውን ነዊሕ ኣቅጺሩ ኣሎ። እገዳ ኣብ ልዕሌና ክትግብሩ እንከለዉ ብመንገዲ ኢጋድ እዮም ናብ ሕብረት ኣፍሪቃ ኣመሓላሊፎምዎ። ካብኡ መንጠሎም ድማ ኣብ ባይቶ ጸጥታ ኣብጺሑምዎዎ። እዚ፣ እቲ እገዳ ኣፍሪቃዊ ደገፍ ከምዘለዎ ንምምሳል እዩ። ምክሪ ናይ ኣመሪካ እዩ ነይሩ። ኢጋድ፣ ቀርኒ ኣፍሪቃ ብቑጠባ ክምዕብልን ጸጥታዊ ኩነታቱ ውሑስ ክኸውንን ኣበርክቶ ክገብር ዘይኮነ፣ ነቲ ኩነታት ከጋድድ ጥራይ'ዩ ተራእዩ። ስለዚ ከም ውድብ መጠን ዝኣምኑሉ ነገር የብለይን።

ሓደ ካብ'ቲ ናይ ልምዓት ግንባራት፣ ኣብ ወጻኢ ንዝነበሩ ዜጋታትና ዝሓቁፍ እዩ። እዞም ዜጋታት ኣብ ዝቐመጡለን ሃገራት መሰላቶም ክክበር ኣብኡ ንዘሎ ዕድላት ትምህርቲን ሰራሕን ብዝበለጸ ንክጥቀምሉ ብመንግስቲ እንታይ ይሰራሕ ኣሎ? ኣብ ሃገራዊ መደባት ልምዓት ብዝበለጸ ንምስታፎም ዝተታሕዘ መደባት እንተሎ? ኣብ ንግድን ወፍርን እውን እንታይ መደባት ኣሎ?

ኣብ ኤውሮጳ፣ ኣብ ኣመሪካ፣ ኣብ ማእከላይ ምብራቅ፣ ኣብ ኤሰያ፣ ኣብ ኣውስትራልያ'ውን ኣሎ ህዝብና። ኣብ ኩሉ ቦታታት ከመሓድሩዎ ዝክእሉ ብመንግስትን ግንባርን ሰባት ከም ዝምደቡሎም ተገይሩ። ተወዲቡ ክኸይድ ጥራይ ዘይኮነ ተወዲቡ ኣብ ዲፕሎማሲያውን ፖለቲካውን ንጥፈታት ከምዝሰርሕ ገይርናዮ ማለት እዩ። ስለ'ዚ እዩ ነቲ ብመንግስቲ ዝወጸ ናይ መኸተ መደብ ኣብ ምዕዋት ዝተቐለሰ። ዲፕሎማሲ ክበሃል እንከሎ ኣብቲ ዝነበርሉ ዘለዉ ሃገር ዘካይድዎ ንጥፈት እዩ። ምስ ኣባላት ፓርላማ ናይ መጽናዕቲ ትካላት፣ ናይ ዜና ትካላትን ጸለውቲ ውልቀ-ሰባትን ዲፕሎማሲያዊ ንጥፈት ክገብሩ ይክእሉ። ህዝቢ ኣብ ውሽጡ ናይ ንቕሓትን ፖለቲካን ስርሓት'ውን የካይድ። ብጉጅለ፣ ብጨንፈር፣ ብሃገር ደረጃ'ውን ተወዲቡ ኣሎ። ሃገራዊ ሽማግሌ ዝበሃል ቅርጺ ከም ዝቐውም ተገይሩ። ኣብ ህዝባዊ ዲፕሎማሲን ዜናን እውን ከም ዘበርክት ንምግባር ጸዕርታት ክካየድ ጸኒሑ። ስለ'ዚ ኣበርክቶ ናይቲ ህዝቢ ኣዝዩ ዓቢ እዩ።

ኣብ ወጻኢ ዘሎ ኤርትራዊ ሰድራቤቱ፣ ወገኑ፣ ኣዝመዱ ክሕግዝ ጸኒሑ ኣሎ። ኩሉ ግዜ ጠመተኡ ናብ ኤርትራ እዩ። እንተኾነ ብሰንኪ ዝተነበረ እገዳን ምስኡ ተዛሚዱ ዝተገብረ ገንዘብ ኣብ ውሽጢ ኤርትራ ንከይኣቱ ምክልካልን፣ ናይ ውህላላ ይኹን ረሚታንስ ዓቕሚ ነክዩ። ኣብዚ ናይ እገዳ ኣተረጓጎማ ናይ'ቲ ዓንቀጻት ኣብ ዝተፈላለያ ሃገራት ይፈላለ እዩ። 2% ኣብዚ ከይትኸፍሉ ኢሎም። 2% ብፍላይ ኣብ ዓዲ እንግሊዝን ኣብ ካናዳንን ኣብ ጀርመንን ከይትኸፍሉ ተባሂሉ። እቲ ህዝቢ

ብዙተፈላለዩ መንገዲ ከም ዝኸፍል ተገይሩ። ከምኡ እውን እቲ ውህላላ ይኹን ረሚታንስ ናብዚ ሃገር ከይለኡኽ ተግናቂፍ ማለት እዩ። ኣብ ስደት ዝርከብ ኤርትራዊ ኣብ ቁጠባ ሃገሩ ከየበርክት ምእንቲ ብናይ ኣመሪካ ግጉይ ፖሊሲታት ምኽንያት ገንዘብ ከምቲ ዝደልዮ ክሰድድ ኣይከኣለን። እንተሰዲዱ እውን ዝተፈላለዩ ጉጅለታትን ትካላትን ነቲ ዶላር እናኣትረፉ ናቕፋ ተተሰኪሞም ክመጽኡ ዘይተገብረ ኣይኩነን። እዚ እውን ኣብ ቁጠባና ብዙሕ ሳቦይናት ነይርዎ። እቲ ናይ ውህላላን ናይ ረሚታንስ ዝበሃል ኣገባቡ ሕዙዝ ዝኸደሉ መንገዲ ይረኣ ኣሎ። ናይ ወፍሪን ንግዲን ጉዳያት ምስ ውሽጣዊ ኩነታትና ተዛሚዱ ዝኸይድ እዩ። ብዝኸነ ብፍላይ ኣብ ኣፍሪቃ፣ ማለት ኣብ ደቡብ ሱዳን፣ ኡጋንዳ፣ ደቡብ ኣፍሪቃ፣ ኣንጎላ፣ ዱባይን ካልእን ብዙሓት ኤርትራውያን የውፍሩ ከምዘለዉ ንፈልዎ ኢና። ንሕና ኤርትራዊ ኣብ ዝተፈላለዩ ቦታታት ከይዱ ከውፍር ነተባብዎ ኢና። ኣብ ኤርትራ ጥራይ ከውፍር ኣለዎ ዝብል የለን። ኣብ ኤርትራ ይኹን ኣብ ደገ ከውፍር ኣለዎ። ኣብ ደገ ምውፋር ንግና እውን ጠቓሚና ስለዝኸነ ኤርትራዊ ኣብ ደገ ኣውፊሩ ክጥቀመሉ ዝኸእል እንተኾይኑ የውፍር። ግዳ ኣብ ውሽጢ ኤርትራ እውን ከውፍር ዝያዳ ጸዕርታት ንገብር ኣለና። መንግስቲ ኤርትራ ኣብ ዘውጸኦ ናይ ወፍሪ ጽላታት ከውፍር ንደልዮ ኢና። ኣብ ጽላት ሕርሻ - ትሕተ ቅርጺ ማይ ተዋዲዱ ስለዘሎ፣ ሓደ ካብቲ ክድፈኡሉ ዘለዎ ጉዳይ እዩ። ካልኣይ፣ ናይ መንግስቲ እዩ። ሳልሳይ ድማ፣ ናይ ጸጎት። ኣብዚ ጽላታት'ዚ፣ ብዙሓት ኤርትራውያን ከውፍሩ ድሌቶም ገሊጾም ከምዘለዉ ድማ ንፈልዎ።

ሚኒስተር ዑስማን፣ ምስ ጉዳይ ፍልሰት ደቂ-ሰብ ዝተኣሳሰር ንግዲ ደቂ-ሰብ ይካየድ ከም ዘሎ ብሰፊሖ ክግለጽ ጸኒሖ እዩ። ኣብዚ ቅንያት'ዚ ዝተካየደ ናይ መራሕቲ ኣፍሪቃን ኤውሮጳን ሞላ'ውን ቀንዲ ኣጀንዳኡ ነይሩ። እዚ ንግና'ውን ብኸመይ ይጸልወና? ሃገራት ኤውሮጳ ንኤርትራውያን ዘይሕጋውያን ስደተኛታት ብዝምልከት ፖሊሲ ቅጽበታዊ ምቕባል - ማለት ኣውቶማቲክ ኣሳይለም ክኸተላ ጸኒሖን ኣለዎ። ኣብ'ዚ መዳይ እዚ ክካየድ ዝጸንሖ ዝርርብ እንታይ ገሰጋስ ኣርእዩ?

ንግዲ ደቂ-ሰብ ንግዛእ ርእሱ ገላነት እዩ። እዚ ከኣ ኣብ ሊብያ'ውን ተራእዩ እዩ። ዳርጋ ጨረታ ዓይነት እዩ - ብኣርባዕተ፣ ሓሙሽተ ሚእቲ ዶላር ተጫራቶም ሰባት ይወስዱ። ባርነት እዩ ክበሃል ዝከኣል። ኣብ 2010ን 2013ን ፕረዚደንት ኢሳይያስ ናብ ዋና ጸሓፊ ሕቡራት ሃገራት ባንኪ ሙን ደብዳቤ ኣብ ዝሰደደሉ ጊዜ፣ እዚ ጉዳይ እዚ ገሊጽዎ ነይሩ እዩ። ሕጂ እዩ ዓለም ዳርጋ ዓው ኢላ ክትዛረበሉ ጀሚራ ዘላ። እዞም ግዳያት እዚኣቶም ናብ ዓዶም ክምለሱ ኣለዎም። ቁጽሮም ውሑድ ኣይኮነን። ክሳብ 34 ሸሕ ዝኾኑ ኣብኡ ኣለዉ። ካብኡም ኤርትራውያን እውን ዘይነግቅ ቁጽሪ ኣለዎም። ክንመልሶም እንተኾይንና ግን፣ ናይቶም ክምለሱ ኣለዎም እንብሎም ዘለና ድሌት ክሕወሶ ኣለዎ። እዚ ድማ ብዝያዳ ክዝረበሉ ተባሂሉ ተመሓላሊፉ ዘሎ ጉዳይ እዩ።

የቐንየልና